

SJABBAT SJALOM

Jaargang XI, Nr. 444

Parasjat Bereisjiet

21- 27 Tisjri 5773
7-13 oktober 2012

Overzicht Parasjat Bereisjiet (Genesis 1:1-6:8)

In het begin schiep Hasjem heel het universum uit het niets, met inbegrip van de tijd zelf. Dit scheppingsproces duurde zes dagen. Op de zevende dag, rustte Hasjem uit, en daarmee liet Hij de Sjabbat ontstaan, die tot op heden elke zevende dag bij ons terugkomt. Adam en Chawa — de eerste mensen — worden in de Hof van Eden geplaatst. Chawa wordt verleid door de slang om van de verboden vrucht van de „Boom der Kennis van Goed en Kwaad” te eten, en zij geeft op haar beurt de vrucht aan Adam. Door te zondigen kunnen Adam en Chawa niet meer in dit spirituele Paradijs van Eden blijven en zij worden eruit verbannen. De dood en hard werk (zowel fysiek als geestelijk) doen nu hun intrede in de wereld, te samen met de pijn die de vrouw lijdt als zij een kind baart. Kaïn en Hevel, de eerste twee kinderen van Adam en Chawa, brengen offers aan Hasjem. Hevel geeft het fijnste van zijn kleinvee, en zijn offer wordt geaccepteerd. Maar Kaïn gebruikt inferieure producten van zijn landbouwopbrengst, en zijn offer wordt geweigerd. Kaïn is nu jaloers op zijn broer Hevel en in de daaropvolgende strijd doodt Kaïn Hevel. Hasjem veroordeelt hem om over de wereld rond te zwerven. De Tora noemt nu de genealogische afstammelingen van de andere kinderen van Adam en Chawa en van Kaïn op, tot de geboorte van Noach. Na de dood van Sjet vervalt de mensheid tot slechtheid, en Hasjem besluit dat Hij de mensheid wil uitroeien in een vloed, die de hele wereld zal overstromen. Echter één man, Noach, vindt gunst in de ogen van Hasjem.

Inzicht in de parasja

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

Bereisjiet bara Elokiem et hasjamajiem weët haärets – In het begin van G-ds schepping van de hemel en de aarde (Bereisjiet 1:1)

Dit is de vertaling van het eerste vers van Tora volgens *Rasji*. Hij legt uit dat als de Tora bedoeld had ons de volgorde van de Schepping te vertellen (om ons te leren dat de hemel en de aarde als eerste geschapen werden), dan zou het vers het woord בְּרֵאשִׁיטָה – *berisjona* – gebruikt hebben, hetgeen *in het begin* betekent, in plaats van het woord בְּרֵאשִׁית – *bereisjiet* –, dat *in het begin van* betekent. Verder merkt *Rasji* op dat het onmogelijk is te zeggen dat het vers ons leert dat de hemel en de aarde geschapen werden voordat al het andere geschapen werd, want dat is aantoonbaar niet waar. Immers, het volgende vers vertelt namelijk dat voordat de aarde geschapen werd, G-ds Geest boven het oppervlak van het water zweefde. Dat bewijst dat de wateren al bestonden *voordat* de aarde geschapen werd. De hemel kond ook niet bestaan voordat de wateren bestonden, want de hemel שָׁמַיִם – *sjamajiem* – werd geschapen uit een mengsel van vuur – אֵשׁ – *eesj* – en water – מַיִם – *majiem* (zie *Rasji* op *Bereisjiet* 1:8). Dus het is duidelijk dat het vers niet wil zeggen dat de hemel en de aarde het eerst werden geschapen. Echter, dit vers (zowel als het daaropvolgende vers) moet worden opgevat als een inleiding tot de schepping van het licht. Vandaar de vertaling: *In het begin van G-ds schepping van de hemel en de aarde...*

Ramban verdedigt de meer traditionele vertaling van het vers: *In het begin schiep G-d de hemel en de aarde*. Hij legt uit dat hoewel het woord בְּרֵאשִׁית – *bereisjiet* – inderdaad *in het begin van* betekent, het in dit vers betekent dat in het begin van *alle dingen* G-d de hemel en de aarde schiep. Echter, gaat *Ramban* verder, het vers bedoelt niet dat hemel en aarde letterlijk als eerste geschapen werden, zoals *Rasji* al terecht opmerkte, maar dat het vers spreekt over G-ds schepping van ruw materiaal uit het niets (de potentie van de elementaire materialen, dat zijn vuur, wind, water en stof – *Ramban* duidt deze substanties aan met *chomer hijjoelie – primair materiaal*), dat Hij later omvormde tot de elementen die specifieke delen van het universum vormden (die in het vers *de hemel* en *de aarde* genoemd worden, waarmee de hemellichamen, resp. de aarde en al wat daarop is bedoeld wordt). Dus volgens de *Ramban* zegt het vers dat Hasjem het proces van de Schepping begon door het primaire materiaal te scheppen dat gebruikt zou worden voor de vorming van hemel en aarde vanuit het absolute niets.

UIT TORA TEMIMA

Door Harav Baruch Epstein

In zijn inleiding tot Tora Temima schrijft Harav Baruch Epstein: „Het is ons doel om aan te tonen dat de Tora, de Geschreven Leer, als het ware een tweelingzuster heeft, de Mondelinge Leer. Ze zijn onafscheidelijk – zoals lichaam en ziel, als een vlam en zijn pit – de één onlosmakelijk verbonden met de ander. En zolang als de Geschreven Leer niet verenigd is met de Mondelinge Leer, is het geen complete Tora. Zijn boodschap is niet compleet en zijn mitswa is niet compleet.”

Wij willen in het vervolg proberen kleine gedeelten van Tora Temima – de „Complete Tora” – hier in vertaling weer te geven.

In een begin schiep G-d de hemel en de aarde.

In een begin – De wereld werd geschapen met tien uitspraken. Welke zijn dat? Alle keren dat er staat „En Hij zei” in de afdeling *Bereisjiet*. En hoewel er in feite maar negen van die uitspraken zijn, wordt „In een begin” ook als zo’n uitspraak beschouwd, zoals er geschreven staat (*Tehilliem* 33:6): „Met het woord van Hasjem werd de hemel gemaakt.”
Rosj Hasjana 32a

In een begin – Er werd geleerd: „Waarom werd de wereld geschapen met een *beet* [de tweede letter van het alfabet, de eerste letter van het woord *Bereisjiet*] en niet met een *alef* [de eerste letter]? Want *beet* duidt op *beracha* [zegen], daarentegen duidt *alef* op *arira* [vloek]. De Heilige, gezegend is Hij, zei: „Ik zal het niet met een *alef* scheppen, opdat niet gezegd zal kunnen worden: ‘Hoe kan ee wereld worden geschapen binnen de context van een vervloeking?’ maar Ik zal het scheppen met een *beet*, binnen de context van een zegen – opdat die zal blijven bestaan!”

Jeroesjalmie, Chagiga 2:1

MISJNA: SANHEDRIN

Inleiding

Traktaat Sanhedrin handelt o.a. over procedures van rechtbanken en hun bevoegdheden, wetten voor getuigen en hoe die moeten worden ondervraagd, hoe rechters het hun voorgelegde materiaal moeten bediscussiëren, hoe zij hun uitspraken moeten doen, hoe de vier soorten door het gerechtshof uitgesproken doodstraffen moeten worden voltrokken, enz. De eerste Misjna handelt over rechtzaken die behandeld worden door een rechtbank van drie rechters.

Misjna 1:1

Financiële zaken – door drie; diefstal en verwondingen – door drie; schade en halve schades, dubbele betaling en viervoudige en vijfvoudige betalingen – door drie; de verkrachter en de verleider en de lasteraar – door drie; aldus Rabbi Meïer, maar de Geleerden zeggen: de lasteraar – door drieëntwintig, want het kan een lijfstraf betreffen.

Toelichting

Het is een verplichting van Tora om rechtbanken aan te stellen in alle nederzettingen van *Erets Jisraël*, zoals er geschreven staat: „Rechters en beambten zul je aanstellen voor jezelf in al je steden” (*Devariem* 16:18). Er waren drie soorten rechtbanken: 1. Een rechtbank van drie rechters, die recht sprak over financiële zaken en zaken betreffende boetes; 2. Een gerechtshof van drieëntwintig rechters, het zogenaamde „Kleine Sanhedrin” dat recht sprak over misdrijven waar een lijfstraf op staat, en 3. Het Hoge Gerechtshof, nl. het „Grote Sanhedrin” of kortweg „Sanhedrin” met 71 rechters, dat zitting had in de Gaziet Kamer (de Kamer van de Gehouwen Steen) in de Tempel. Dit Grote Sanhedrin sprak recht over een stam die zich bezondigde aan afgoderij, over een valse profeet en de Hogepriester, zoals in dit hoofdstuk zal worden beschreven. Het stelde ook de Kleine Sanhedrins aan en besliste over wetsvoorschriften. Het woord ‘Sanhedrin’ is van Griekse oorsprong en betekent „de raad van de oudsten van het volk.” *Bartinoera (Sota* 9:11) interpreteert het woord Sanhedrin als een acrosticon voor *sonee hadarat paniem badin* – „haat partijdigheid bij de rechtspraak” (waarbij de letter *sien* verwisselbaar wordt geacht met de letter *samech*).

Financiële zaken, d.w.z. opheldering van claims betreffende aansprakelijkheid en getuigenis in zake leningen e.d. worden gehoord **door drie** gewone **rechters** of één **bevoegde rechter**. [Er zijn rechters die *semoechien* zijn, d.w.z. ingewijd door een rechter die zelf ingewijd was door een rechter; deze procedure gaat van generatie op generatie terug tot Mosjé Rabbeinoe; dan zijn er ook die niet zijn ingewijd en die worden hier „gewone rechters” genoemd. Voor financiële zaken, bijvoorbeeld iemand beweert een vordering op iemand anders te hebben ten gevolge van een lening die hij gegeven heeft, en hij heeft getuigen dat hij inderdaad aan die ander geleend heeft of de lener heeft aan de getuigen toegegeven dat hij dat schuldig is, dat soort zaken woren berecht door een rechtbank van drie gewone rechters, want de Geleerden hebben ingesteld dat liefdadige handelingen zoals [gratis] leningen, geen gewijde rechters nodig zijn.

Hetzelfde geldt voor **diefstal**, bijvoorbeeld als iemand geld of voorwerpen met geweld heeft afgenomen of als iemand ontkent dat hij van zijn naaste iets in bewaring heeft genomen **en** rechtzaken betreffende **verwondingen**, d.w.z., als iemand een ander verwond heeft, is hij hem vijf dingen schuldig: hij moet hem de schade vergoeden, de pijn, de kosten van de genezing, tijdsverlies en schaamte (zie *Bava Kamma* 8:1). Zij worden ook door **drie** rechters berecht. De Gemara verklaart waarom diefstal en verwonding niet valt onder financiële zaken: financiële zaken kunnen door gewone rechters berecht worden, diefstal en verwondingen vereisen ingewijde rechters. De Geleerden waren soepel met rechtzaken over leningen, want als ook *daar* volledig bevoegde rechters vereist zouden zijn, zouden de mensen geen lening meer willen verschaffen, uit angst dat de schuldenaar zijn schuld zou ontkennen en er geen bevoegde rechter te vinden zou zijn, en de schuldeiser dan zijn geld zou verliezen.

Zaken betreffende **schade en halve schades** – bijvoorbeeld een tot nu toe tamme stier die een ander dier gestoten heeft, daarvoor moet de eigenaar de helft van de schade betalen – **dubbele betaling** – in geval van diefstal (zie *Sjemot* 2:3) en **vier- en vijfvoudige betalingen** wegens schadevergoeding vereisen een rechtbank van **drie** bevoegde rechters. Als

iemand een rund of een schaap gestolen heeft en dat geslacht of verkocht heeft, moet hij [de waarde van] „vijf runderen voor een rund en vier schapen voor een schaap” betalen (*Sjemot* 21:37).

Zo ook moet **de verkrachter en de verleider** van een maagd, waarvoor de boete vijftig sjekels is (zie *Devariem* 22:28-29) **en ook de lasteraar** die beweert dat hij geen tekenen van maagdelijkheid gevonden heeft bij zijn bruid, en voor wie de boete honderd sjekels is (zie *Devariem* 22:13-19), berecht worden **door** een rechtbank van **drie** bevoegde rechters.

Aldus Rabbi Meïer, die van mening is dat ook een lasteraar berecht kan worden door een rechtbank van drie rechters, **maar de Geleerden zeggen: de lasteraar** wordt berecht door een rechtbank van **drieëntwintig** rechters, **want het kan een lijfstraf betreffen**. Want als inderdaad blijkt dat de bruid tijdens haar verlovingsstijd gemeenschap heeft gehad met een andere man, dan staat daarop de doodstraf door steniging (zie *Devariem* 22:20-21). Rabbi Meïer meent dat wanneer de drie rechters concluderen dat het meisje inderdaad overspel gepleegd heeft, dat er dan twintig rechters aan de rechtbank kunnen worden toegevoegd om over haar lot te oordelen, maar de Geleerden vinden dat een onjuiste procedure, want het zou de indruk kunnen wekken dat de eerste drie rechters niet duskundig of bevoegd waren, waardoor ze een slechte reputatie zouden krijgen. De halacha is volgens de Geleerden.

PARELS VAN DE GEMARA

Sanhedrin 2a

Als een beit din van twee [rechters] beslist in een zaak, dan is hun uitspraak geldig, maar ze worden een ‘impertinent’ beit din genoemd (*Sanhedrin* 2a).

Een Beit Din [Joodse rechtbank] bestaat, zoals te lezen is in de Inleiding tot de Misjna, uit drie, drieëntwintig of 71 rechters. De Gemara zegt dat een *beit din* van slechtst twee rechters ‘impertinent’ genoemd wordt. Iemand die impertinent is, geeft er niet om wat anderen over hem zeggen en hij confronteert hen daarom onbeschaamd. Zijn gebrek aan zelfrespect wordt beschouwd als een negatieve eigenschap. Voorts geldt, dat iemand die zijn rechtzaak verliest voor een rechtbank van drie *dajaniem* [rechters] zal nooit te weten komen wie van de rechters voor of tegen hem was, want ten slotte is het mogelijk dat twee rechters tegen hem waren en dat de derde hem wilde vrijspreken. Hij kan nooit weten wie die derde was, omdat het beit din geen details mag onthullen over de beraadslagingen (*Sanhedrin* 29a). Mar als het beit din uit slechts twee rechters bestaat, dan moeten ze dezelfde mening hebben gehad om tot een eensluidende uitspraak te komen en degene die zijn zaak verloren heeft, weet precies wie er tegen hem waren (allebei de rechters). Die twee rechters missen zelfrespect want het kan hun niet schelen wat de rechtspartijen over hen denken en daarom worden ze ‘impertinent’ genoemd.

(*Uit Meorot Hadaf nr. 173*)

DE ROEP VAN TORA

Door Rabbijn Elie Munk

(א) א בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: ב וְהָאָרֶץ הָיְתָה
תְּהוֹ וְבָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם:
ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר:

¹ In het begin van G-ds schepping van de hemelen en de aarde, ² toen de aarde verbazingwekkend leeg was, met duisternis boven het oppervlak van de afgrond, toen de G-delijke Aanwezigheid boven het oppervlak van de wateren zweefde, ³ zei G-d: „Laat er licht zijn,” en er was licht.

1. בְּרֵאשִׁית – *In het begin*. Direct met de eerste woorden verkondigt Tora plechtig de grote fundamentele waarheid: G-d is het begin en de oorsprong van alle dingen. Het materiaal waaruit de kosmos bestaat is niet eeuwig, noch is het de primaire bron, noch een regulator van al het aardse leven. Het is G-d die het materiaal uit het niets schiep. Hij is het Die het universum geschapen heeft „in het begin,” dat wil zeggen, op een tijdstip dat uitsluitend van Zijn vrije wil afhankelijk is.

De Tora begint met een bevestiging van schepping *ex nihilo* וְיֵשׁ מֵאֵין – *jeesj meäjijn* (iets uit het niets), want op deze bevestiging is het geloof in een unieke en almachtige Schepper gebaseerd, Die Zelf niet gebonden is door materie, maar Die de wereld geschapen heeft met een bepaald doel. Wanneer G-d geconfronteerd geweest was met reeds bestaande materie, dan zou Hij noodzakelijker wijs beperkt geweest zijn en de wereld die Hij dan zou maken zou geen vrije en perfecte schepping zijn geweest. Met zulke materie had G-d alleen

een wereld kunnen maken die relatief goed was, maar niettemin onvolmaakt. Alle fysieke gebreken, alle morele verdorvenheid zou dan zijn oorsprong gevonden hebben in de onvolmaaktheid van de oermaterie, van het ruwe materiaal, en G-d Zelf zou niet in staat zijn geweest ons daarvan te verlossen. Onder dergelijke omstandigheden zou de mens niet *meer* meester zijn van zijn lichaam dan G-d meester zou zijn over de materie. Vrijheid zou van de wereld zijn verdwenen; een blinde en ontmoedigende noodzakelijkheid zou over de aarde regeren, samen met zijn G-d en zijn mensheid. Dit is de misleidende doctrine welke nog steeds de basis is van ieder heidens begrip van leven. Deze metafysische leugen berooft de mens van de waarheid, dat wil zeggen van instemming met de realiteit, en, wat erger is, het leidt tot ontkenning van vrijheid van wil van zowel G-d als de mens en het rekent af met elke notie van moraliteit.

De eerste woorden van Tora vernietigen deze theorie volledig, door voor iedereen duidelijk hoorbaar te verkondigen dat de substantie en vorm van alles wat bestaat afkomstig is van de almachtige vrije wil van de Schepper. En in complete vrijheid gaat G-d verder met Heer en Meester te zijn over alles, over alle vormen, alle materie, alle krachten die daarop werken en alle wetten die de werking daarvan en hun vorm beïnvloeden. Want het is Zijn almachtige absoluut vrije wil die de materie geschapen heeft en die er wetten aan heeft opgelegd om er vorm aan te geven. Net zoals de Schepper vrij over Zijn universum regeert, zo ook heeft Hij aan de mens, in wie Hij een vonk van Zijn wezen heeft geblazen, vrijheid over zijn eigen kleine wereld gegeven, vrijheid over zijn lichaam en de krachten daarvan. Dus de mens is een vrij-willend evenbeeld van de vrij-willende Schepper in een universum dat soeverein geregeerd wordt door Zijn almacht (*Rabbijn S.R. Hirsch*).

בָּרָא אֱלֹהִים – *van G-ds schepping*. Het woord **בָּרָא** [*bara*] is gereserveerd voor de G-ddelijke schepping *ex nihilo*. Voor de productive activiteit van de mens wordt de uitdrukking „maken” of „vormen” gebruikt. Het begrip van „schepping uit het niets” heeft de kracht van een principiële geloofspunt voor het Jodendom. Want zoals *Rambam* verklaart, ontkenning van dit begrip leidt uiteindelijk tot de deterministische filosofie van de eeuwigheid van het universum en dit sluit alle geloof in profetie en wonderen uit (*Moree Nevoechiem* – „Een Gids voor de Verdwaalde” van *Rambam*). Schepping uit het niets daarentegen is het fundamentele principe dat ons in staat stelt de vrijheid van de G-ddelijke wil te begrijpen en dus ook de vrije wil die deze G-ddelijke wil aan de mensheid gegeven heeft.

Echter, Joodse denkers voelden een noodzaak om het begrip van schepping *ex nihilo* nader te analyseren. In hun overpeinzingen over dit begrip werden ze geconfronteerd met het volgende probleem: kon de overgang van iets zuiver geestelijks naar materie, tot stand gebracht door de G-ddelijke wil, direct plaats hebben gehad, zonder een tussenstadium? In het algemeen was het antwoord hierop: nee. In feite, onmiddellijk vanaf het begin van zijn commentaar op de Tora wijst een van de grootste geleerden, *Ramban*, erop dat er een intermediaire factor bestaat tussen geest en materie, een „dynamische kracht,” zoals Plato die noemde. De Griekse filosofen noemden het *hulè* (of *hyle*, van het Griekse woord ὕλη) en het komt vaak voor in de Joodse gedachten wereld. *Hulè* is een amorfe onbepaalde, onduidelijke kracht die de Tora *tohoe* (vs. 2) noemt. De kenmerken ervan zijn niet vastgelegd (volgens de *Gids* 2:13), maar zijn essentiële eigenschap is de kracht om vorm te geven aan iets dat die potentie bezit, waarmee het dat van potentiële tot actualiteit brengt.

Deze zelfde factor verschijnt in de Luriaanse Kabbala in de vorm van G-ddelijk licht dat uitstraalt vanuit het oneindige in de ruimte. Het is samengesteld uit een oneindigheid van geïsoleerde punten en stroomt voort in een „geatomiseerde,” corpusculaire vorm. Deze wereld van puntvormige lichten, *olam ha-nekoedet*, noemt Luria ook wel *olam ha-tohoe* – „de wereld van verwarring, of chaos.” De stralende kracht is equivalent aan de *hulè* van de filosofen. In beide gevallen houden we ons bezig met dezelfde materie-bouwende kracht, waarvan de eigenschappen niet geregeerd schijnen te worden door algemeen continuïteit van de natuurwetten. Het feit blijft bestaan dat in het Joodse denken het begrip van schepping *ex nihilo* een intermediaire factor is inbegrepen tussen het niets en de materie en deze „dynamische factor” waarover de Joodse filosofen spreken schijnt verband te houden met het begrip energie in de nucleaire fysica. Beide worden beschouwd als de factor die betrokken is bij de organisatie van materie, beide worden gezien als de fase tussen het abstracte en het concrete.

De moderne wetenschap bewees zichzelf in staat te zijn dit begrip te ontdekken, maar zal het in staat zijn nog verder te gaan? Zal het op een zekere dag de Creatieve Geest ontdekken die de oorsprong is van alle materie? Het is de moeite waard om op te merken dat de wetenschap resoluut vooruit gaat naar de abstracte en grote Eenheid. Vele natuurkundigen hebben deze evolutie beschreven, die zich ontvouwd heeft sinds de eerste dag van wetenschappelijke research. Had niet reeds de fylosoof Hegel een vermoeden dat „zuiver bestaan en het niets identiek zijn”? Wetenschap zal vooruit gaan „totdat we zijn aangekomen bij een systeem dat de grootst mogelijk denkbare eenheid heeft en het kleinste aantal begrippen gebaseerd op logica dat nog steeds verenigbaar is met observaties die door onze zintuigen gemaakt zijn (i.e. een abstract systeem). We weten nog niet of dit zal leiden tot een definitief systeem... Echter, zolang als de strijd duurt zullen we nimmer de

hoop opgeven dat dit doel, het grootste van alle doelen, waarlijk bereikbaar zal zijn tot een zeer hoge graad” (Einstein).

אֱלֹקִים – *G-ds*. De koning van Egypte, Ptolemeus (305-285 vGJ) sloot 72 geleerden op, ieder in een aparte kamer, zonder hen te vertellen waarvoor. Vervolgens gaf hij ieder apart opdracht om „de Tora van Mozes, je leraar, voor mij te vertalen.” G-d souffleerde hen allen en ze hadden allen dezelfde idee en vertaalden zonder uitzondering „G-d schiep in het begin” (*Megilla* 9a).

De tweeëntwintig geleerden, die de eersten waren die de Tora vertaalden (in wat nu bekend staat als de *Septuaginta*), begonnen met de volgorde van de eerste woorden van *Bereisjiet* [Genesis] om te draaien. Dat deden ze om niet het idee te geven dat „het begin” zou kunnen worden opgevat als een zelfstandig naamwoord en het onderwerp van de zin, zodat aan G-d nog iets anders was voorafgegaan. Tora zelf echter houdt geen rekening met mogelijke fouten die men zou kunnen maken met de onderwerpen. Het noemt de ideeën van tijd en schepping vóór de naam van G-d, zodat de mensheid van begin af aan zal weten dat kennis van de Schepper alleen verkregen kan worden door kennis van de schepping en van een begrip van de variaties van het aardse leven. Het is door observering en studie van de natuur, door het verkrijgen van een bewustzijn van de G-ddelijke eigenschappen, dat men progressief kennis verwerft van de naam van G-d. „Je zult Mijn rug zien, maar Mijn gezicht zal niet gezien worden” (*Sjemot* [Exodus] 33:23). De mens kan G-d alleen leren kennen door Zijn daden, Zijn voorzienigheid of Zijn woord, maar niet in Zijn essentie (*Akeidat Jitschak*, door R. Jitschak Arama).

De Tora stelt niet als een absoluut geloofspunt expliciet vast dat G-d bestaat. Het bestaan van G-d wordt voorondersteld, maar het is niet het onderwerp van een bewijs, zelfs niet van een twijfel. Maar de woordvolgorde van het beginvers van Tora suggereert discreet dat we G-d zoeken in de Schepping, zodat we progressief met onze eigen intelligentie datgene verkrijgen wat ons geloof naar voren brengt aan het begin van de ervaring der mensheid. Want geloof wordt bekroond door kennis.

De Tora begint met de letter ב [beet], de tweede letter van het alfabet, als om te benadrukken dat de schepping van het universum slechts de tweede factor is. Vanaf dat moment is het aan de mens om op zoek te gaan naar de eerste factor, hetgeen de Schepper is, Die vooraf ging aan de tijd.

2. וְהָאָרֶץ הַיְתֵהָ תְהוֹ וְבָהּ – *Toen de aarde verbazingwekkend leeg was*. Het is de mening van *Rasji, Ibn Ezra* en andere commentatoren dat het gepast is om de eerste twee verzen als één enkel vers te beschouwen. „In het begin van G-ds schepping van de hemelen en de aarde, toen de aarde verbazingwekkend leeg was ... zei G-d: ‘Laat er licht zijn,’ ” Dus volgens deze interpretatie werd licht op de eerste dag geschapen, terwijl het originele element reeds daarvoor geschapen was. Dit element bevatte potentiëel zowel de substantie (*tohoe*) als het organiserende principe (*vohoe*), dat de capaciteit heeft om voorwerpen de vorm te geven van vaste materie, een vloeistof, een gas of een warmtebron.

Gezien deze veronderstelling, waarbij alle toekomstige evolutie reeds in potentie aanwezig was in de eerste scheppingsdaad, kan men beter begrijpen wat de Geleerden bedoelden wanneer zij (in *Pirkei Avot* 5:1) leren: „De wereld werd geschapen door tien uitspraken. Kon het niet worden geschapen door één uitspraak? [Onze verklaring toont dat in feite de eerste scheppingsdaad voldoende was voor de hele schepping.] Maar het is voor de straf van de slechte mensen, die een wereld bederven die geschapen werd met tien uitspraken en om verdienste te geven aan de rechtvaardigen die een wereld in stand houden met tien uitspraken.” Dit kan worden vergeleken, zo werd opgemerkt, met een architect die een groot raam construeert, echter niet van één grote glasruit, maar van tien kleine ruitjes, met de gedachte dat als iemand een steen naar het raam gooit, de schade beperkt blijft tot één klein ruitje. Zo ook construeerde de Schepper Zijn universum met tien uitspraken in plaats van met één creatieve handeling, ten einde de straf voor hen die de wereld bederven te beperken en om de verdiensten van de rechtvaardigen te vergroten, die elk van de tien delen, die deel uit maken van het bouwwerk – dat is het universum – levend houden (geciteerd in naam van *R. Chaim Volozhin*).

וְהָשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם – *Met duisternis boven het oppervlak van de diepte*. De duisternis moet niet worden opgevat als een afwezigheid van licht, maar als het resultaat van een schepping *ad hoc*. Dit is de mening van *Ramban* (en van de Gaon van Wilna in *Likoetiem leSefer Jetsira*), die refereert aan de woorden van *Jesjaja* (45:6-7): „Ik ben G-d, er is geen andere... Ik vorm het licht en schep de duisternis...” De schepping van duisternis gaat schijnbaar aan die van het licht vooraf en deze volgorde van de schepping onthult een eigenschap van zowel de natuur als van de fysieke wereld. Het is het principe van opgang in de schepping, van het gaan van negatief naar positief en van niets naar het zijn. En ongeacht welke omstandigheden ons confronteren, is dit het pad dat perfectie moet volgen.

וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַבֵּת פֶּתַח עַל פְּנֵי הַמַּיִם – *Toen de G-ddelijke Aanwezigheid boven het oppervlak van de wateren*

zweefde. Het is de mysterieuze, onzichtbare en stralende aanwezigheid van het G-ddelijke Wezen dat, zwevend boven de levenloze materie, er levensadem in blaast waardoor het de substantie van een levende wereld wordt. Water, de begin-substantie waarvan het universum was opgebouwd, was „de eerste die de heerlijkheid van G-d prees, zoals er geschreven staat (*Tehilliem/Psalmen* 93:4): ‘*Boven de stemmen van vele wateren, boven de vele brekers van de zee (rijst hun lied uit): G-d in de hoge is machtig*’ ” (*Bereisjiet Rabba*, hfd. 5). *Rasji* verklaart overeenkomstig: „De Troon der Heerlijkheid hing in de lucht en zweefde boven het oppervlak van de wateren...”

3. **נִיאָמַר אֱלֹקִים** – *G-d zei*. Wanneer deze uitdrukking gebruikt wordt voor G-d, dan duidt *spreken* op een handeling van de wil (*Rambam, Gids voor de Verdwaalde* 1:65). Echter, Rabbi Jehoeda HaHalevi vergroot dit idee en volgt de leringen van *Sefer Jetsira* en toont aan dat gedachte, woord en daad identiek zijn wanneer het G-d betreft. In de terminologie van dit kabbalistische werk worden de drie functies **סִפּוּר**, **סִפּוּר** en **סִפּוּר** (*safar*, *sippoer* en *sefer*) genoemd. *Safar* (aantal) heeft betrekking op intelligentie; *sippoer* (verhaal) slaat op spraak en *sefer* (boek, letter) slaat op handeling. Vanwege de creatieve kracht inherent aan hun functionele eenheid, zijn deze drie de oorsprong van de *sefirot* (**סְפִירוֹת**), de sferen van de G-ddelijke uitstraling (*Koezari* 4:25).

יְהִי אֹר – *Laat er licht zijn*. Sinds de tijd van de schepping, sinds dat de mens voor het eerst gescheiden werd van de stralende goddelijke sfeer door dikke lagen materie, is de dringendste taak voor ons en voor toekomstige generaties om ervoor te zorgen dat het licht los barst uit de duisternis (Rav Schneuer Zalman van Liadi, *Ba'al HaTanya*, Hfd. 36).

יְהִי אֹר – *En er was licht*. Dit licht, dat verschilt van het licht dat naderhand van de zon uitstraalt, is er om de duisternis te verdrijven die de afgrond bedekt. De theorie van kosmische nevels voorziet in een antwoord op het oude probleem van waar het licht vandaan kwam voordat de zon werd geschapen. De astronoom Halley schreef: „Deze wolken lossen het probleem van het Bijbelverhaal van de Schepping volledig op, namelijk dat er licht kon zijn voordat de zon bestond.”